

Ilmestynyt *Tiedotustutkimus* 2 /2000 -lehdessä. (Tähän verkkoversioon lisätty pätkä tekstiä)

© Erkki Karvonen:

Tulkintakehys (frame) ja kehystäminen

Kehyksen (frame) käsite tarjoaa kätevän perustyökalun mediatutkimukseen. Käsite käy lähtökohdaksi journalistisen maailman hahmottamisen, tekstien tuottamisen ja vastaanotonkin analyysiin. Konkreettisen sovellettavuutensa vuoksi kehysanalyysi on helposti omaksuttavissa tutkijoiden lisäksi myös opiskelijoiden ja toimittajien (itse)ymmärryksen välineeksi.

Kehyksen käsite liittyy yhtäältä siihen kuinka esim. toimittajat organisoivat informaation tulvaa sovittamalla siihen nopeasti ja rutiininomaisesti tiettyjä kehyksiä. Kehystäminen merkitsee myös, että yksittäinen asia voidaan ympäröidä vaihtoehtoisesti erilaisilla kehyksillä, jolloin sen luonne määrittyy erilaiseksi. Viestinnässä voidaan tiedostaen tai tiedostamatta valita sopiva viitekehys asialle ja siten saada se näyttämään halutunlaiselta.

Englannin "frame" -sanalle voidaan sanakirjan mukaan antaa suomen kielessä monia vastineita: kehys, kehikko, runko, ranko, karmi, pieli, puitteet, raamit. Teonsanana "frame" tarkoittaa kehystämistä sekä ympäröimistä kehyksillä varustamisen mielessä. Verbimuotoa käytetään myös abstraktimmalla tavalla: muodostaa (luoda, järjestää, laatia), laatia (luoda, suunnitella), muotoilla, pukea (~ sanoiksi), lavastaa (~ syylliseksi).

Suomalaisissa tieteellisissä teksteissä näyttää vakiintuneen frame -termille käänös "kehys" ja "kehystäminen"; itse käytän tässä tekstissä muitakin käänöksiä. Kehys -sana on sikäli ongelmallinen, että se ohjaa ajatukset esim. maalauksen kehyksiin mikä on varsin huono metaforinen lähtöalue tässä tapauksessa. Maalaus itse on muuttumaton pääasia ja erilaisilla kehyksillä on sananmukaisesti vain marginaalista merkitystä. Sitä vastoin "frame" -käsitteen idea on päinvastainen eli se, että jokin yksittäinen saa merkityksensä vasta relationaalisesti tietyn kokonaisuuden osana. Kokonaisuus määrää yksittäisen seikan "olemuksen". Frame -käsite on lähtökohdiltaan "hahmon" (Gestalt) kaltainen eli siinä joukko osia yhdessä esiintyvän kokonaisrakenteen.

Suomalaisista vastineista "kehikko", "runko" ja "ranko" olisivat ehkä "kehystä" osuvampia. Taloa rakennettaessa tehdään ensin runko tai kehikko kantavaksi rakenteeksi. Kehikko organisoii, järjestää rakennuksen perustavasti tietynlaiseksi. Samoin luuranko muodostaa kehikon jonka varaan kaikki muu rakentuu. Vaikka runko ja ranko ovatkin kantavia rakenteita, eivät ne yleensä näy päällepäin vaan jäävät piileviksi (aivan kuten tulkintakehikotkin toimivat enimmäkseen tiedostamattomasti). Verbimuodoista "ympäröiminen" on useissa tapauksissa valaiseva käänös, samoin "muodostaminen" ja "järjestäminen" osuvat asian ytimeen. Käyttöä voi olla myös käänöksille "pukea sanoiksi" ja "lavastaa".

Goffman termin luojana

Frame -käsitteen lanseeraajana pidetään Erving Goffmania, joka liittyy taustaltaan ns. Chicagon koulun sosiologiaan ja symboliseen interaktionismiin. Goffmanin teoksen nimi "*Frame Analysis*".

An Essay on the Organization of Experience" (1974, 1986) kertoo jo olennaisen: kyse kokemuksen virran järjestämisestä ja jäsentämisestä mielekkäästi. Goffmanin lähtökohtana on symbolisen interaktionismin käsite "tilannemääritelmä" (definition of the situation), mikä tarkoittaa sitä, että sosiaaliseen tilanteeseen tupsahdettuamme vastattavaksemme tulee aina kysymys: *mitä tässä oikein on meneillään?* (What is it that is going on here? mt. 8) Voidaksemme toimia oikein meidän päästävä perille kulloisenkin tilanteen luonteesta.

Suurin osa arkielämästä on niin totunnaista, että tunnistamme sosiaaliset tilanteet välittömästi rutiininomaisesti ja itsestäänselvyytenä. Kaupassa kassalle tullessani tajuan heti tässä on meneillään ostotapahtuma, jossa tuo henkilö tuossa pyytää minulta rahaa vastineeksi kärryyn haalimistani tuotteista. Mutta jos sama myyjä hetken päästä istuukin kahvilassa, niin toki älyän, että hän on nyt yksityishenkilö, jolta ei sovi mennä utelemaan tuotteiden ominaisuuksista.

Mutta on vaikeampiakin tapauksia. Jos maassa makaa ihminen liikkumatta, niin mikä on tilannemääritelmäme eli mitä tulkintakehikkoa sovellamme tapaukseen? Yksi mahdollisuus on sairaskohtauksen kehikko, joka panee meidät soittamaan ambulanssin. Mutta toisaalta meissä voi aktivoitua "sammunut juoppo" -kehys, jonka mukaan emme tee mitään tai soittamme poliisiin. Jos makaaja löyhkää alkoholille, tämä vihje (cue) aktivoi juoppo-tulkintakehikon. Myös "pilailu" -kehys on mahdollinen, etenkin jos hymynväre näkyy makaajan kasvoilla jne.

Tilanteessa haemme siis koko ajan kuumeisesti merkkejä tai vihjeitä, jotka varmistaisivat tietyn tulkintakehikon oikeaksi lähtökohdaksi. Mahdollisesti keskustelemme toisten kanssa ja haemme tukea eri vaihtoehdoille muiden näkemyksistä. Entäpä jos joku osanottaja olisi saapunut läheiseltä klinikalta valkoisessa takissa, stetoskooppi kaulassa ja nyt asiantuntevan oloisesti kokeilisi pulssia sekä tutkailisi makaajan silmiä. Soveltaisimme heti tapaukseen lääkäri-potilas tulkintakehikkoa ja uskoisimme kernaasti mitä tuo asiantuntija meille asiasta lausuu. Mutta lääkärin sijaan kyseessä voisi olla paremminkin potilaspuolella aikaansa viettävä kaveri, joka on kähveltänyt rekvisiittansa lääkäriasemalta.

Olen tässä esiteltyt näinkin paljon arkipäivän esimerkkejä siksi, että julkinen yhteiskunnallinen keskustelu on periaatteessa muodoltaan aivan vastaava. Nopeasti muuttuvassa monimutkaisessa maailmassa olemme jatkuvasti kysymässä "Mitä tässä on meneillään? Mikä on tilannemääritelmä?". Usein apua tilanteen määrittelyyn haetaan asiantuntijoilta. Eri intressiryhmät esittävät erilaisia määritelmiä ja niistä seuraavia erilaisia toimenpiteitä. Yhteiskunnassa vallitsee jatkuva kädenvääntö siitä, mikä ryhmittymä saa oman tilannemääritelmänsä vallitsevaksi julkisessa ajattelussa ja keskustelussa. Se joka saa tilannemääritelmänsä hallitsevaan asemaan, hyötyy tästä saadessaan muutkin ajattelemaan asiasta "oikein".

Myös toimittaja on työssään jatkuvasti tilanteessa, jossa hänen pitää löytää tai keksiä jokin yhdistävä juoni suurelle määrälle eri lähteistä tulvivia informaation palasia. Toimittaja ponnistelee jatkuvasti selvittääkseen mitä tilanteessa on meneillään ja väentääkseen siitä selkeästi käsitettävän kuvan yleisölleen. Enimmäkseen toimittaja ja hänen yleisönsä voivat soveltaa rutiininomaista ja yhteisesti jaettua tulkintakehikkoa tilanteisiin: autokolari, presidenttipeli, uusi tekniikan ihme jne.

Uutisrutiinin tiedostamattomat tulkintakehikot

Viestintätutkija Todd Gitlin määrittelee teoksessaan *"The Whole World Is Watching"* (1980) median tulkintakehikkoja näin:

"Median tulkintakehikot ovat enimmäkseen lausumattomia ja tiedostamatta jääviä malleja, jotka jäsentävät maailman sekä raportoivalle journalistille että suuressa määrin myös meille, jotka joudumme luottamaan heidän raportteihinsa. Median tulkintakehikot ovat itsepintaisia tiedostamisen, tulkinnan ja esittämisen malleja; valikoinnin, painottamisen ja poissulkemisen malleja joilla symbolien käsittelijät rutiininomaisesti organisoivat diskurssin, olipa tämä sitten sanallinen tai kuvallinen esitys." (mt. 7)

Gitlin toteaa, että tulkintakehikot tekevät journalisteille mahdolliseksi käsitellä suuria määriä informaatiota nopeasti ja rutiininomaisesti: tunnistaa jokin uutisarvoiseksi, luokitella se ja pakata se käsiteltävän ytimekkääseen muotoon yleisöä varten. Tulkintakehikot ovat enimmäkseen ns. hiljaista tietoa (tacit knowledge), jota sovelletaan sekä lähettäjän että vastaanottajan päässä automaattisesti ja erityisemmin tiedostamatta. Hiljaista tietoa on usein vaikea pyydetessä ilmaista, vaikka kokenut toimittaja osaakin käyttää sitä "selkäytimestään". Tutkimuksen tehtävänä voisi olla juuri tämän lausumattoman, mutta toimivan tietämyksen tuominen julki.

Gitlin kirjoittaa kuinka tulkintakehikot ovat nopeutensa vuoksi uutisorganisaatiossa välttämättömiä informaation prosessoinnin välineitä. Tässä Gitlin tulee varsin lähelle Walter Lippmannin (1922/1961, 79-156) puhetta "stereotyypeistä", jotka myös ovat mm. toimittajien kiireensä keskellä käyttämiä rutiininomaisia tyyppityksiä. Tulkintakehikot ovat joka tapauksessa jatkuvasti käytössä uutistoiminnassa. Siksi kaiken journalismia koskevan analyysin on Gitlinin mukaan kysyttävä: "Mitä kehikkoa tässä käytetään? Miksi juuri sitä eikä jotakin toista?"

Kehikko on skeeman tyyppinen käsite

Poliittisen viestinnän tutkija Robert Entman (1991, 7) puolestaan toteaa, että uutistoiminnan kehikot (news frames) ovat olemassa kahdella tasolla: yhtäältä ne ovat ihmisten mieleen talletettuja informaation prosessoinnin periaatteita ja toisaalta ne ilmentyvät itse uutisteksteissään.

Entmanin (1993, 53) mukaan "frame" -termi tulee lähelle kognitiotieteen "skeeman" (tietorakenteen) ja "skriptin" ("käsikirjoitus", juoni) käsitteitä. Myös Gamson kumppaneineen (1992, 384) toteaa: "Tulkintakehikolla (frame) on sama rooli mediadiskurssien analysoinnissa kuin skeemalla on kognitiivisessa psykologiassa – keskeinen organisoiva periaate, joka pitää koossa ja antaa yhtenäisyyttä sekä merkitystä kirjavalle joukolle symboleita". Skeema ja frame -käsitteiden erona on se, että skeema on yleensä yksittäisen ihmisen kognitioon liittyvä, mutta frame käsitetään yleensä sosiaalisesti jaetuksi (sosiaalisen kognition) asiaksi.

Skeema-tyyppiset käsitteet viittaavat ihmisten mielessä oleviin, kulttuurissa eletessä kokemusperäisesti syntyneisiin tietorakenteisiin. Tiettyjä kohteita tai tilanteita koskeva tietämys varastoituu muistiin skeemoihin, jotka siis kuvaavat mitä noihin kohteisiin ja tilanteisiin tähänastisen kokemuksen nojalla tyyppillisesti kuuluu. Skeeman käsitteestä ks. Rumelhart 1980, Hautamäki 1988 ja Leino 1987.

Skeemateorian pohjalta ajatellen havaitseminen tai tilanteen käsittäminen on kaksisuuntainen prosessi, jossa ensin saadaan maailmasta päin informaation palasia, vihjeitä, jotka voivat tulla tunnistetuksi tietorakenteissa. Tietty tietorakenne aktivoituu ja kaikkea siihen kuuluvaa sovitetaan nyt kohteeseen jonkinlaisena hypoteesina tai teoriana. Jos maailmasta päin saadaan yhä lisää vahvistusta hypoteesille, niin aletaan uskoa tiettyyn tilannemääritelämään.

Useimmiten maailman tapauksille löytyy rutiininomaisesti vakiotulkinta, mutta joskus tarjolla oleva vihjeistö on vajavaista, ristiriitaista ja sopii moniinkin eri tietorakenteisiin. Silloin asiasta perille pääseminen voi vaatia pitempiaikaista hypoteesien testausta ja neuvottelua muiden ihmisten kanssa. Erityisesti yhteiskunnan asioista voi keskustelussa ilmetä useitakin perusteltuja tilannemääritelmiä. Tilanteen määrittelemineen on kiihtyvästi muuttuvassa nykymaailmassa tullut yhä vaativammaksi ponnistukseksi, sillä ymmärtämisen rakenteet eivät tahdo pysyä mukana muutoksessa. Usein uuden ymmärtäminen vaatiikin vanhasta kokemuksesta tiivistyneiden tietorakenteiden luovaa muuntamista ja venyttämistä uutta tilannetta vastaaviksi.

Skeemaa tai tietorakennetta on luonnehdittu "epämuodolliseksi teoriaksi" jostakin maailman kohteesta, koska se "ennustaa" mitä kohteelta on tyypillisesti odotettavissa. Tällainen "teoria" ohjaa tarkkaavaisuuden kiinnittymään niihin puoliin jotka ovat siinä ennakkokäsityksinä olemassa; sitä vastoin skeemaan kuulumattomat puolet jäävät usein huomaamatta. Jos vaikka poliitikosta on syntynyt skeema, jonka mukaan hän on omanvoitonpyyryinen kieroilija, niin toimittajat kysyvät vastaisuudessakin aina ensin oletusarvona: mitä hän nyt kieroilee?

Tietorakenteiden ideaa voidaan soveltaa myös merkkien teoriaan. Periaatteessa kaikki maailmassa ilmenevä voi toimia vihjeenä, joka aktivoi tulkinnakseen jonkin kulttuurissa käytetyn tulkintakehikon. Osa tarjolla olevista vihjeistä on ihmistekoisia merkkejä, joiden päätehtävänä on virittää tiettyjä ymmärryksiä vastaanottajissa. Merkkien ja symboleiden "alle" voidaan pakata valtavan paljon tietämystä tiiviiseen tilaan. Asianmukaisilla tietorakenteilla varustettu vastaanottaja voi sitten symbolin kohdatessaan purkaa omista muistivarannoistaan kaiken tarvittavan tietämyksen. Itse kukin voi tietysti tuottaa merkeistä viestin itselleen eri tavoin, mutta pääsääntöisesti tulkintavat ovat yhteisöllisesti jaettuina.

Gamson kumppaneineen (1983, 1989, ks. myös 1992) on käyttänyt tulkintakehikosta nimitystä "tulkintapaketti" tai "tulkintapakkaus" (interpretive package). Gamsonin mukaan uutisjuttua laativaa tekijää ohjaa jokin tulkintakehikko, vaikkapa käsitys vaaleista hevoskilpailuina (horse race). Näin rutinoituneella toimittajalla on jo jutunteon alussa mielessään yleinen kaavamainen rakenne, jonka muuttujien paikat hän täydentää kulloisenkin tapauksen henkilöillä ja tapahtumilla.

Sekä toimittaja että hänen yleisönsä tuntevat hyvin käytetyn tulkintapaketin kaavan, joten lähettäjän tarvitsee vain aktivoida haluttu tulkintakehikko yleisön mielessä. Tämä tapahtuu sijoittamalla esitykseen tiettyjä avainsanoja, perusfraaseja, metaforia, käsitteitä, symboleita ja stereotyyppisiä kuvallisia elementtejä. Napakka avainfraasi lataa yleisön mieleen kaiken mitä tämän symbolin alaisuuteen on talletettu.

Gamsonin ja kumppaneiden mukaan median tulkintakehikot ovat syntyneet lähteiden, journalistien ja yleisön vuorovaikutuksessa. Gamsonin ja kumppaneiden kehysanalyysin inspiroimaa mediatutkimusta ovat Suomessa tehneet mm. Esa Väliverronen (1996) ja Esa Reunanen (1995).

Kehystäminen retorisenä operaationa

Ahkerasti lainatussa kirjoituksessaan Robert Entman (1993, 52) määrittelee:

"Kehystäminen on joidenkin puolien valitsemista havaitusta todellisuudesta ja niiden tekemistä muita näkyvämmäksi viestivässä tekstissä, niin että suositaan ja edistetään

(promote) tiettyä ongelmanmäärittelyä, kausaalista tulkintaa, moraalista arviota ja/tai toimintasuositusta."

Kehys sisältää tietyn ennakkokäsityksen siitä miten todellisuus on rakentunut ja mikä siinä on merkittävää. Tämä ennakkokäsitys jo ohjaa korostamaan joitakin puolia ja jättämään toiset merkityksettöminä huomiotta. Toisaalta kehystämisen ei ole vain olemassa olevan "raamin" soveltamista, vaan se voi olla luovaa maailman käsitteistämisen ja käsitettäväksi organisoimisen taidetta.

Entmanin (1993) mukaan tulkintakehikot ensinnäkin *määrittelevät ongelmia* (define problems) osoittamalla mitä seuraamusten syynä oleva toimija (causal agent) tekee; mitä hyötyjä ja kustannuksia tästä on. Toiseksi kehikot *diagnostisoivat syitä* (diagnose causes) eli tunnistavat ne voimat, jotka luovat ongelman. Kolmanneksi kehikset *tekevät moraalisia arvostelmia* (moral judgments) arvioiden kausaalisia agentteja ja niiden aikaansaannoksia. Neljänneksi ne *ehdottavat parannuskeinoja* (suggest remedies) ongelmiin, oikeuttavat menettelytapoja ja ennustavat niiden todennäköisiä vaikutuksia. Kausaalisuuden korostus on paikallaan: media todellakin etsii usein syytä tai syyllistä tapahtumalle.

Entmanin mukaan kehystämisen korostaa joitakin todellisuuden puolia samalla kun toisia häivytetään. Samaan tapaan Georg Lakoff ja Mark Johnson (1980) näkevät metaforan retorisen vaikutuksen: "highlighting and hiding". Itse olen katsonut korostamisen ja häivyttämisen retoriikan yleiseksi funktioksi:

"...retoriikka on pyrkimystä erilaisia merkki-ilmaisuja esitykseen valitsemalla aktivoita kuulijat jossakin suhteessa ja esittää asiat joltakin halutulta puoleltaan, näyttää ne halutussa valossa." (Karvonen 1999, 270)

Entman (1991, 9) toteaa, että kehystämisen olemus on kuvatus todellisuuden elementtien **suurentamisessa** ja näkyväksi tekemisessä; ja toisten elementtien **kutistamisessa** ja häivyttämisessä. Todellisuuden tapahtumissa on tarjolla runsas valikoima seikkoja joista toimittaja joutuu väistämättä korostamaan joitakin ja taas toisia jotka jätetään tekstistä kokonaan pois.

Nähdäkseni kehystämisen (ympäröimisen) ideassa olisi kuitenkin omimmillaan kyse tietynlaisesta valikoivasta kontekstualisoinnista. Toisin sanoen viestijä voi tiedostaen tai kunnolla tiedostamatta suostutella yleisönsä ajattelemaan halutulla tavalla asiasta luomalla sille valikoivasti sopivat kehikset tai tarkastelukontekstin. Esimerkiksi historiaa voidaan lukea valikoiden ja nostaa siitä esiin nykyisen tapauksen seuraksi merkitykseltään sopivat verrokkitapaukset. Näin luodaan yksittäiselle tapaukselle sellaiset kehikset, jotka ovat omiaan korostamaan asiassa tiettyjä puolia ja häivyttämään toisia puolia. Esimerkiksi Kosovon tapahtumat voidaan tuoda tarkasteltavaksi "sarjassamme diktaattoreiden aiheuttamia maailmanpaloja", jolloin pahan pysäyttäminen heti alkuunsa näyttäytyy oikeutettuna toimena. Mutta yhtä hyvin Kosovon tapaus voitaisiin esittää "sarjassamme Vietnam-tyyppisiä imperialistisia hyökkäyksiä puolueettoman pienen maan kimppuun", jolloin puuttuminen ei vaikuta ollenkaan niin legitiimiltä.

Kehysanalyysi tutkimusparadigmana

Robert Entman (1993, 56–58) ottaa esiin joukon viestintätutkimuksen teorian kiistakapuloita, joissa voitaisiin hyötyä kehysanalyysisestä ajattelutavasta.

- 1.) *Yleisön autonomia*. Entman katsoo kehysanalyysin osoittavan, että tekstiin tuotettu dominoiva tai etusijalle asetettu merkitys varsin pitkälle määrää yleisön luennan, vaikka sillä tietysti periaatteessa on mahdollisuus tulkita teksti mielensä mukaan. Jos tekstekehys korostaa useilla toisiaan tukevilla tavoilla, että lasi on puoliksi täynnä, niin vain suhteellisen harvat tulevat tulkitsemaan sen puolityhjäksi.
- 2.) *Journalistinen objektiivisuus*. Entman toteaa: vaikka journalistit seuraisivat "objektiivisen" uutisoinnin sääntöjä, niin he voivat samalla uusintaa vallitsevan tulkintakehikon, joka estää yleisön jäseniä muodostamasta tasapuolista käsitystä asiasta. Koska journalistit eivät tunne kehystämisen ideaa ja sen suurta vaikutusta, he antavat taitavien manipuloidijien säännöllisesti vetää itseään kuin pässiä narusta. Mutta jos toimittajat tuntisivat kehykset ja niiden huomiokykyä ohjaavan voiman, he pystyisivät paremmin torjumaan niiden viettelystä.
- 3.) *Sisällönerittely*. Entmanin mukaan tekstuaalisten merkitysten tutkimuksen päätehtävänä tulisi olla käytettyjen kehysten tunnistaminen ja kuvailu. Sikäli kun sisällönerittelyä ohjaisi kehysanalyttinen ymmärrys, välttyttäisiin pitämästä kaikkia kielteisiä tai myönteisiä ilmauksia yhtä lailla huomattavina ja vaikuttavina. Negatiiviset ja positiiviset ilmaukset mekaanisesti listaava tutkimus ei vastaa sitä, mitä yleisön jäsenet tulkintakehikkojensa ohjaamina todellisuudessa tekstistä poimivat esiin.
- 4.) *Yleinen mielipide ja normatiivinen demokraattinen teoria*. Entman viittaa Zallerin (1992) tutkimuksiin, joiden mukaan kehystämisen näyttäisi olevan keskeinen voima demokratian prosessissa. Näin siksi, että poliittiset eliitit pystyvät kontrolloimaan tapoja joilla yhteiskunnalliset kysymykset (issues) kehystetään. Kehystämällä asiat sopivasti eliitit luovat haluamansa tilannemääritelmän, jonka media useimmiten nielaisee sellaisenaan ja sitä tietä myös yleinen mielipide voidaan manipuloida halutuksi. Vaaliutisoinnin kehystämistä ovat tutkineet mm. Rhee (1997) ja Zupko (1995).

Suhteet muihin käsitteisiin

Kysyttäväksi tulee tulkintakehysten käsitteen suhde muihin samantapaisiin käsitteisiin. Diskurssi, genre, formaatti, kertomus jne. ovat käsitteitä, joita voidaan käyttää melko lailla samaan tapaan kuin frame -käsitettäkin. Erojen selvittelyä ei tee helpommaksi se, että kutakin käsitettä on käytetty vaihtelevin tavoin. Lisäksi eri perinteet ovat estoitta lainailleet aineksia toinen toisiltaan.

Esimerkiksi diskurssin käsite tulee kielitieteen, strukturalismin ja semiotiikan suunnasta, kun taas frame -käsitteen taustana on fenomenologia, hahmopsykologia, kognitiivinen psykologia, symbolinen interaktionismi, sosiaalisen kognition tutkimus, retoriikan tutkimus. Molemmat käsitteet ovat konstruktionistisia ja ulottuneet kattamaan suunnilleen saman alueen omalla käsitteistyksellään. Toimiessaan samoissa tehtävissä diskurssi- ja frame -teoria ovat alkaneet muistuttaa toinen toisiaan, vaikka niiden juuret ovatkin eri suunnilla. Kyllähän kalat ja delfiinitkin näyttävät samankaltaisilta, vaikka niillä on aivan eri esi-isät.

Diskurssin käsite operoi kuitenkin perustavasti erolla eli merkityksyksiköt saavat identiteettinsä siitä miten ne eroavat toisistaan; diskurssia voitaisiinkin ehkä luonnehtia digitaaliseksi. Frame -käsite sen sijaan operoi hahmojen tunnistamisella ja se on luonteeltaan analoginen. Diskurssi perustuu kielipeliin tai sosiaalisiin käytäntöihin. Framen lähtökohtana sen sijaan on tilannekonsteksti ja sen ymmärtäminen.

(LISÄYS ALKAA:) Frame -käsitteen (ja skeeman) lähtökohta on havaitsemisessa, hahmottamisessa, vastaanottamisessa, käsittämisesssä, ymmärtämisessä. Sen perusidea on skeeman tapainen, yhteen liitettyjen asioiden sikermä mielessä. Empiirisesti havaittu vihje (cue) pystyy aktivoimaan koko tulkintapaketin ja sitten aletaan odottaa sitä mitä skeemaan kuuluu. Tällöin viestintäkin on periaatteessa erilaisen vihjeiden antamista toiselle ihmiselle, jotka suotuisassa tapauksessa kytkevät hänenkin mielessään vastaavan viitekehyksen. Eli vihjeestä päätellään, osa edustaa kokonaisuutta, osa saa kokonaisuuden tulkinnakseen. Tätä voi verrata hermeneutiikan perusideaan: ymmärtäminen on aina yhteyksissä ymmärtämistä eli osa asettuu kokonaisuuteen ja saa siitä mielensä.

Diskurssin alkuperä puolestaan olisi viestien tuottamisessa, puhumisessa, kirjoittamisessa. Diskurssiteoria on kuitenkin ulottanut sovellutusalueensa havaitsemisen, ymmärtämisen, vastaanoton puolelle. Tällöin vastaanottokin nähdään merkityksen tuottamisena aivan kuin viestien lähettäminenkin. (LISÄYS LOPPUU)

Strukturalistista diskurssin käsitettä sävyttää ehkä enemmän kielellinen determinismi ja teoreettinen antihumanismi, jossa paremminkin kieli puhuu ihmisiä, kuin ihmiset kieltä. Tähän verraten frame -käsitteessä korostuu enemmän ihmisten retorinen luovuus asioiden määrittelemisessä ja kyky artikuloida uusia osuvia ilmaisuja alati muuttuvan maailman tapahtumille.

Kirjallisuutta:

Entman, Robert M. (1991)

Framing U.S. Coverage of International News: Contrasts in Narratives of the KAL and Iran Air Incidents. *Journal of Communication* 41(1991):4, Autumn.

Entman, Robert M. (1993)

Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication* 43(1993):4, Autumn.

Gamson, William A. & Lasch, Kathryn E. (1983)

The Political Culture of Social Welfare Policy. In: S. E. Spiro and E. Yuchtman-Yaar (eds.): *Evaluating the Welfare State. Social and Political Perspectives.* Paris etc.: Academic Press.

Gamson, William A. & Modigliani, Andre. (1989)

Media Discourse and Public Opinion on Nuclear Power: A Constructionist Approach. *American Journal of Sociology.* 95 (1989):1.

Gamson, William A. et al. (1992)

Media Images and the Social Construction of Reality. *Annual Review of Sociology.* 18(1992).

Gittlin, Todd (1980)

The Whole World Is Watching. Berkeley: University of California Press.

Goffman, Erving (1974/1986)

Frame Analysis. An Essay on the Organization of Experience. Cambridge, Massachusetts: Harvard University press.

Hautamäki, Antti (toim.) (1988)

Kognitiotiede. Helsinki: Gaudeamus.

Karvonen, Erkki (1999)

Elämää mielikuvayhteiskunnassa. Imago ja maine menestystekijöinä myöhäismodernissa maailmassa. Helsinki: Gaudeamus.

- Lakoff, George & Mark Johnson (1980)
Metaphors We Live By. Chicago: University of Chicago Press.
- Leino, Pentti (1987)
Kieli ja maailman hahmottaminen. Teoksessa: Tommi Hoikkala (toim.) Kieli, kertomus, kulttuuri.
Helsinki: Gaudeamus.
- Lippmann, Walter (1922/1965)
Public Opinion. New York: The Free Press.
- McLeod, Douglas M. ja Benjamin H. Detenber (1999)
Framing Effects of Television News Coverage of Social Protest. Journal of Communication
49(1999):3.
- Reunanen, Esa (1995)
Merkitysympäristö ja uutisgenren säännöt. Ympäristöverot Aamulehdessä ja Helsingin Sanomissa.
Julkaisematon tiedotusopin lisensiaatintyö. Tampere: Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos.
- Rhee, June Woong (1997)
Strategy and Issue Frames in Election Campaign Coverage: A Social Cognitive Account of Framing
Effects. Journal of Communication 47(3), summer.
- Rumelhart, David E. (1980)
Schemata: The Building Blocks of Cognition. In: Spiro et al. (eds.). Theoretical Issues in Reading
Comprehension. Perspectives from cognitive psychology, linguistics, artificial intelligence, and
education. Hillsdale, New Jersey: Erlbaum.
- Tuchman, Gaye (1978)
Making News. A Study in the Construction of Reality. New York: The Free Press.
- Väliverronen, Esa (1996)
Ympäristötuhon anatomia. Tampere: Vastapaino.
- Zaller, J.R. (1992)
The Nature and Origins of Mass Opinion. New York: Cambridge University Press.
- Zupko, Sarah J. (1995)
Public Framing of the Mattox/Fisher Runoff and the 1994 Elections.
(<http://www.mcs.net/%7Ezupko/publicfm.htm>)